

EESTI ISESEISVUSE SÜND

Eesti riiklik iseseisvus kuulutati välja 90 aastat tagasi 24. veebruaril 1918. Manifest kõigile Eestimaa rahvastele loeti samal päeval ette ka Viljandis linnapea Gustav Taltsi poolt.

Vastloodud riiki tuli kaitsta relvaga käes Eesti Vabadussõjas. Võitlus iseseisvuse eest algas 28. novembril 1918 lahingutega Narva linna pärast ning lõppes Nõukogude Venemaaga rahu- lepingu sõlmimisega 2. veebruaril 1920 Tartus.

Ränkades võitlustes oma isamaa pärast murdis Eesti rahvavägi punase Venemaa ja Balti *Landeswehri* relvajõud. Eesti väed jõudsid nii Petrogradi kui ka Riia alla ning vallutasid Pihkva ja Jamburgi Venemaal ning Võnnu (Cēsis) ja Jakobstadi (Jēkabpils) linnad Läti pinnal. Rahulepinguga loobus Nõukogude Venemaa igasugustest õigustest Eestimaale igaveseks.

Võidukas Eesti armee oli tõeline rahvavägi. See koosnes koolipoistest, tudengitest, talumeestest, töolistest, linnameestest, kehvikutest ning teiste rahvaste esindajaist, kes pidasid Eestimaad samavõrd oma kodumaaks. Sellest mitmepalgelisest kogumist vormisid Esimese maailmasõja tandritel lahingukogumuse saa-

nud eesti soost ohvitserid Sõjavägede Ülemjuhataja kindral Johan Laidoneri juhtimisel võiduka väe.

Rõhuva enamuse Eesti armeest moodustasid jalaväelased, kellele tuli kanda lahingute suurim raskus. Nende hulgast oli ka Viljandis formeeritud Sakala Partisanide Pataljon kapten Otto Oidermanni ja *Scouts* Pataljon kapten Friedrich-Karl Pinka juhtimisel.

Suurimat mõjuvõimu sõjas omasid aga soomusrongid, mis oma operatiivsuse ja löögijõuga tekitasid vaenlasele korvamatuid kaotusi. Kuulsaim soomusronglane oli Viljandimaalt pärit kapten Anton Irv, kes langes lahinguväljal diviisiülemana.

Tähtis roll olid ka ratsaväeksustel. Esimene Ratsapolk vallutas juunis 1919 Lätimaal teisel pool Daugavat asuva Jakobstadi (Jēkabpils) ning kohtus Poola armee sõduritega.

Ilma suurtükiväe toetuseta ei oleks suudetud purustada vaenlase arvukat väge ning kaitsta 1919. aasta lõpul Narva rinnet. „Viru väerinna hiilgavamat patareid“ juhtis Viljandimaa mees kapten Jaan Tõnisson, kelle vägitegusid hinnati väga kõrgelt.

Vabadussõja kaotused olid suured. Lahinguväljal langes, suri haavadesse ja haigustesse ning mõrvati enamlaste poolt üle 6500 sõjamehe ja tsiviilisiku. Haavata ja põrutada sai üle 14 000 võitleja, kellest mitmed jäidki invaliidideks.

Ligi 2100 Eesti rahvaväelasele ja tsiviilisikule omistati sõjas osutatud sangaritegude eest riiklik teenetemärk – Vabaduse Rist. Selle saanute hulgas oli kaks Mulgimaal sündinud naist: Salme Ilmet (siis Bergmann) ja Anna-Marie Kukk (sünd Vares). Viimane võitles husaarina Ratsapolgus, kandes nime Peeter Ronk.

Langenute mälestuseks ja saavutatud võidu jäädvustamiseks püstitati Eestis enne Teist maailmasõda üle 170 monumendi. Vabadusmonumendi rajamiseni aga ei jõutud. Vabadussõja alguse 90. aastapäeval, 28. novembril 2008 avatakse Tallinnas Vabadussõja Võidusammas.

Teie ees olev näitus annab fotovaliku ja meeleolukate sõjamaalide kaudu pildi vabariigi sünniajast, kui võideldi vaba Eesti eest!

Meie sõjameeste tüüpe Vabadussõja algul.

Kaitseliitlane. Õppursõdur. Ohvitserid. Soomusronglane. Jalaväelane. Ratsaväelane. Mereväelane.

Meie sõjameeste tüüpe Vabadussõja teisel poolel.

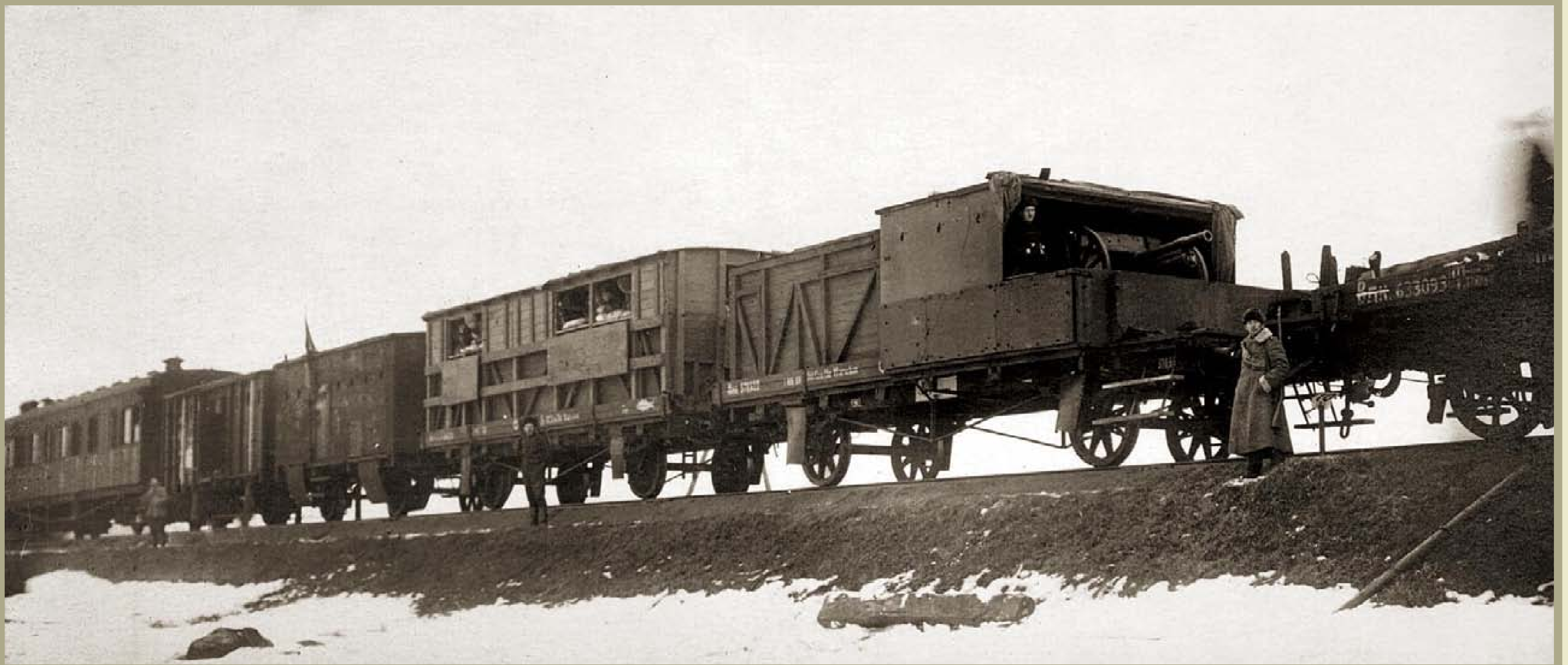
Allohvitser. Suurtükiväelane. Maaväe ohvitser. Kergekuulipildur. Jalaväelane. Ratsaväelane. Mereväe ohvitser. Soomusronglane.

Laiarööpmeline soomusrong nr 1 ja selle komandör kapten Anton Irv (vasakult esimene)

Soomusronglased Vabadussõjas. Keskel neist üks tuntumaid – leitnant Reinhold Sabolotnoi, kes langes Landeswehri sõjas

Soomusrong on teinud peatuse – talv 1919-1920

Soomusrongi sisevaade – töökoda

Soomusrongi sisevaade – kuulipilduja vagun

Laiarööpmelise soomusrongi nr 6 suurtükivaguni „Leitnant Sabolotnoi Kartetsch” relvastuses oli 120 mm Inglise välikahur ja raskekuulipilduja

Laiarööpmelise soomusrongi nr 2 suurtükivaguni „Uku” relvastuseks oli 76 mm välikahur ja 122 mm haubits

Laiarööpmelise soomusrongi nr 6 suurtükiplatvormi „Tommi” relvastuses oli 57 mm laevakahur

Laiarööpmelise soomusrongi nr 1 suurtükimeeskond

Laiarööpmelise soomusrongi nr 1 („Kapten Irv”) suurtükivaguni „Pisuhänd” relvastuses oli kaks 76 mm välikahurit

Briti rasketankid Mark V Tallinna sadamas. Esialgu Loodearmeele mõeldud tehnika läks pärast nende lüüasaamist Eesti rahvaväes moodustatud Tankide klassi koosseisu

Laiarööpmelise soomusrongi nr 6 suurtükiplatvormi „Rummu Jüri” relvastuses oli 76 mm välikahur

Eesti rahvaväe soomusauto „Vanapagan” 1919. a juulis Rodenpoisis pärast võitlusi Landeswehri vastu

Eesti Vabadussõja-aegseid lennukeid

Suurtükiväe positsiooni rajamine 1919. aastal

152 mm Vickersi haubitsad, mille mürsk kaalus kuni 46 kg

152 mm Vene kindluskahur on seatud positsioonile. Taolisi raskerelvi oli Eesti rahvaväes Vabadussõja ajal kõige arvukamalt. Mürsk kaalus 33 kg, laskekaugus oli 8 km

75 mm USA-Briti kergesuurtükk lahingpositsioonil talvel 1919-1920

Pihta saanud suurtükieelik Vabadussõja päevilt

1. ratsapolgu 4. eskadron Laura alevikus pärast selle vallutamist – mai 1919

1. ratsapolgu kuulipildujate komando juhtkond arutab järgnevaid plaane. Laura ümbrus septembris 1919

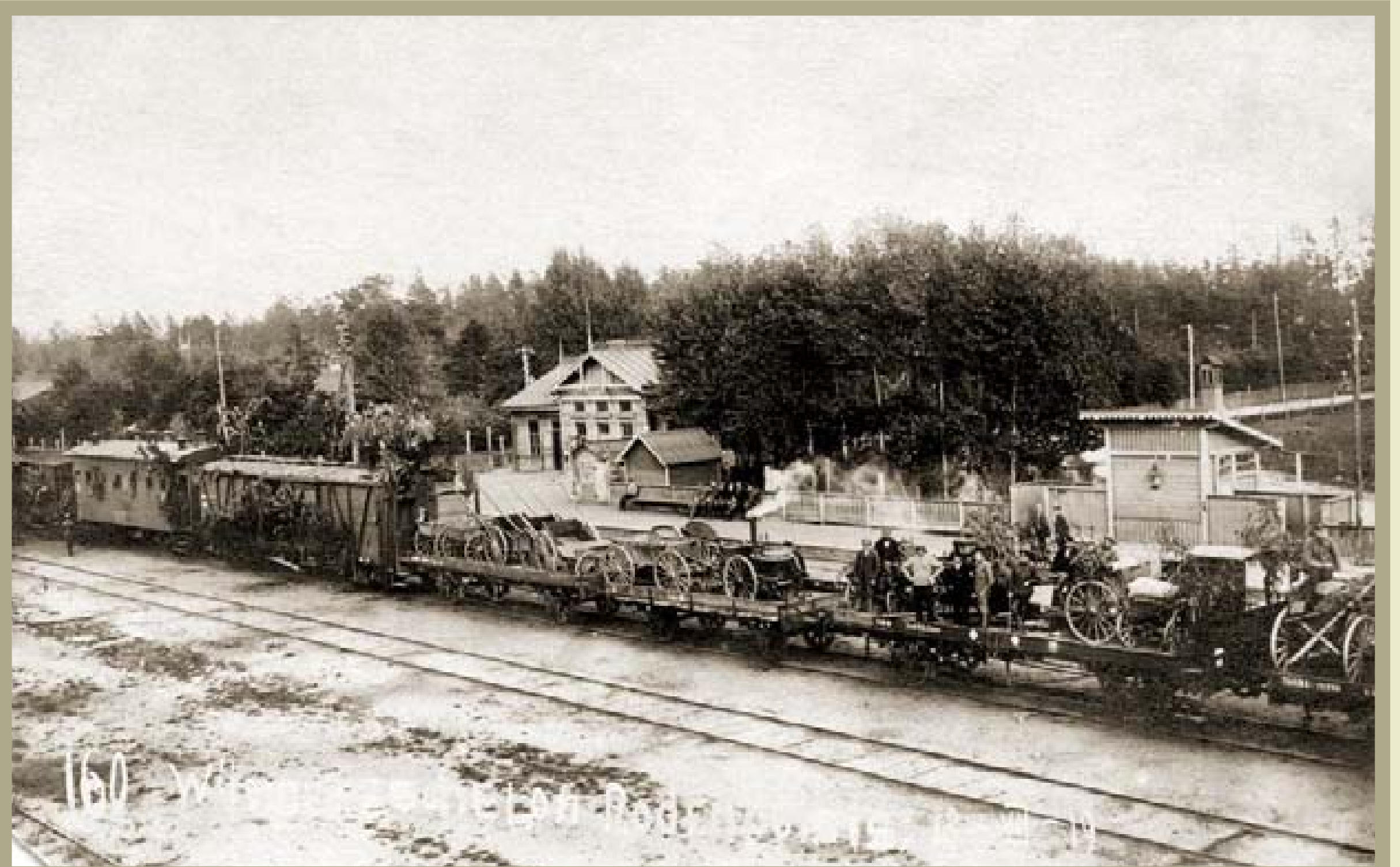
II diviisi 6. jalaväepolgu võitlejad – arvatavasti kuulipildujarood

Punaste poolt õhitud Pimša jõe silla parandamine septembris 1919. Vaja on läinud tuukrit

9. jalaväepolgu valvetõke metsalagendikul 1919.–1920. aastal

Eesti sõjaväeeselon Lätis – pärast Landeswehri purustamist viimane kodumaale lahkuv rong Rodenpoisi jaamas

9. jalaväepolgu võitlejad valmistavad ette positsioone Aleksandrovskaja Gorka lähedal. Uudistama on sattunud ka üks Prantsuse kindralitest

9. jalaväepolgu mehed lõunastamas 1919.–1920. aastal

9. jalaväepolgu punker metsas 1919. aastal

II diviisi 6. jalaväepolgu ohvitseri Vabadussõja ajal. Ees vasakul kapten Aleksander Jaakson, hilisem kindralmajor

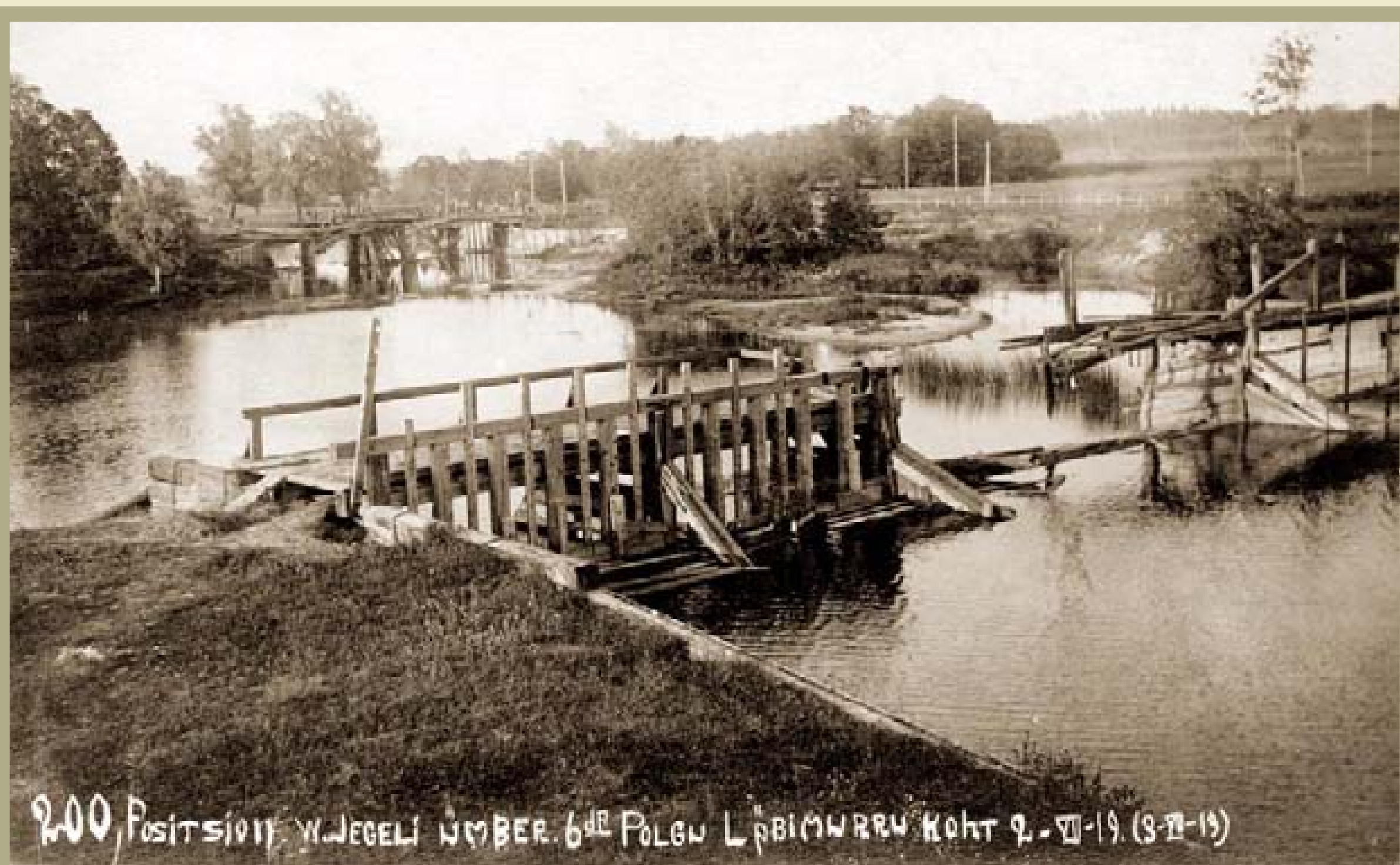
PÖLENUD WOLMARI MÕISA ÄÄRBER

Põlenud Volmari (Valmiera) mõisahoone Lätimaal

SÕJASAAKI ARAVEDAMAS, WOLMARIS,
30-V-19

Lätimaal Volmaris (Valmiera) sõjasaaki ära vedamas 30. mail 1919

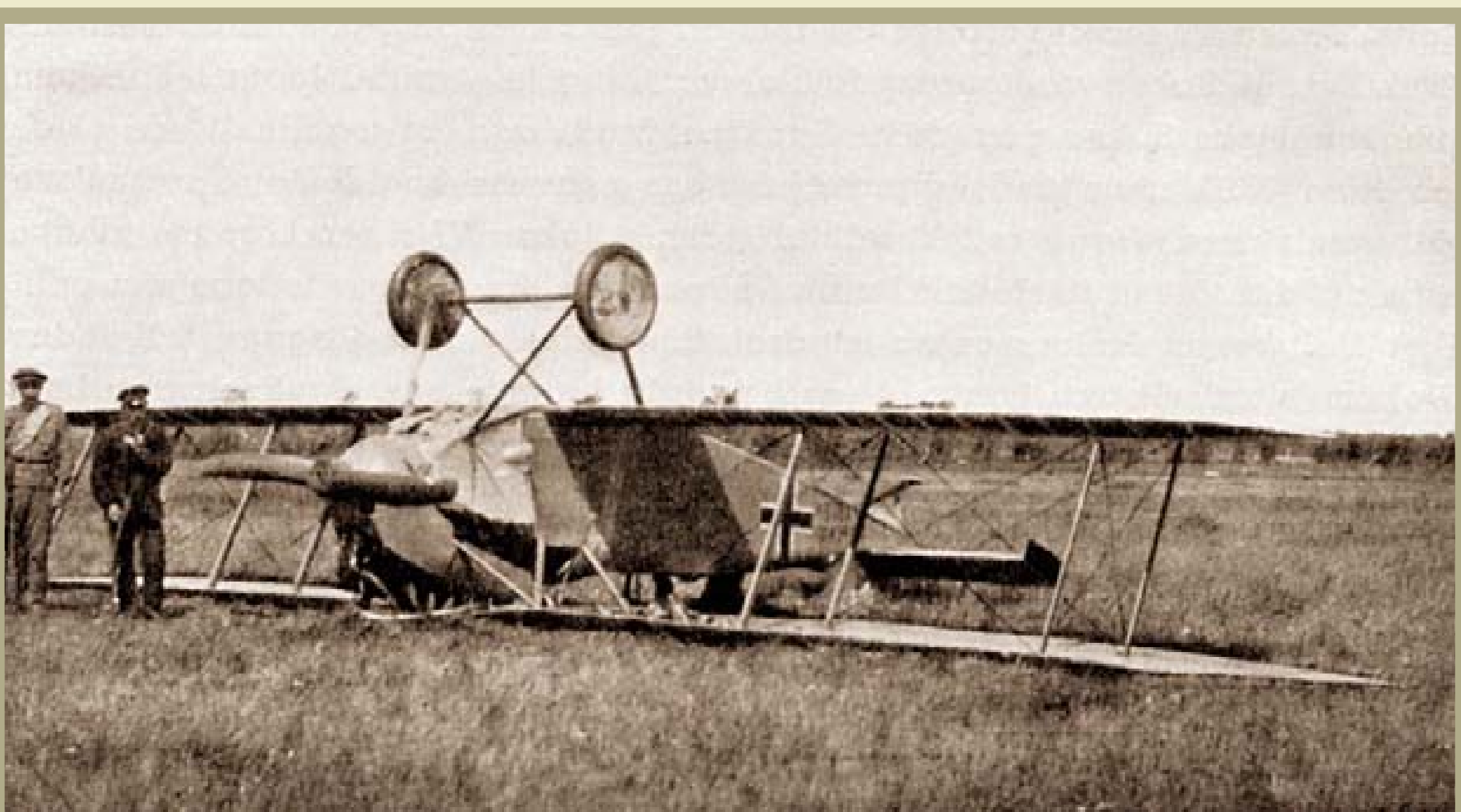
200 POSITSIOON W. JEGELI ÜMBER. 6. POLGU LÄBIMURDE KOHT 2. VII-19. (3-2-19)

6. polgu läbimurde koht Lätimaal Riia lähisel Jegeli (Jugla) jõel 2. juulil 1919

168. SAKSE SEISKOHT W. JEGELI SILLA JUURES. 4-VII-19.

Landeswehri positsioon Riia lähisel Jegeli (Jugla) jõe silla juures vaherahu alguses

Narva lähedal 8. juunil 1919 meie tulega maanduma sunnitud Landeswehri lennuk, mis püüdis ühendusse astuda Vene valgete Põhjakorpusega

"Isborski" liin.

Irboska liinil Petserimaal 1919. aasta sügisel

"Fedorovka"

Narva rindel Fedorovka lähisel 1919. aasta lõpul

"Isborski" liin.

Irboska liinil Petserimaal 1919. aasta lõpul

Laiarööpmelise soomusrongi nr 1 meeskond oma rongi juures 1919. aasta algul. Igal mehel on veel oma munder.

Ratsapolgu 1. eskadron vallutusretkel Jakobstadi (Jekabpils) suunas Lätimaal juuni algul 1919. a

Kalevlaste Maleva võidukas vägi koos oma pealiku Leopold Tõnsoniga (ees keskel) 1919. aasta suvel Lätimaal

Kalevlaste maleva noored sõjamehed siirdumas võitlusse Balti parunitega juunis 1919

Sõjakad Kalevlaste maleva võitlejad pärast Landeswehri purustamist 1919. aasta suvel Lätimaal

Paraad Tallinnas Eesti Vabariigi I aastapäeval, 24. veebruaril 1919

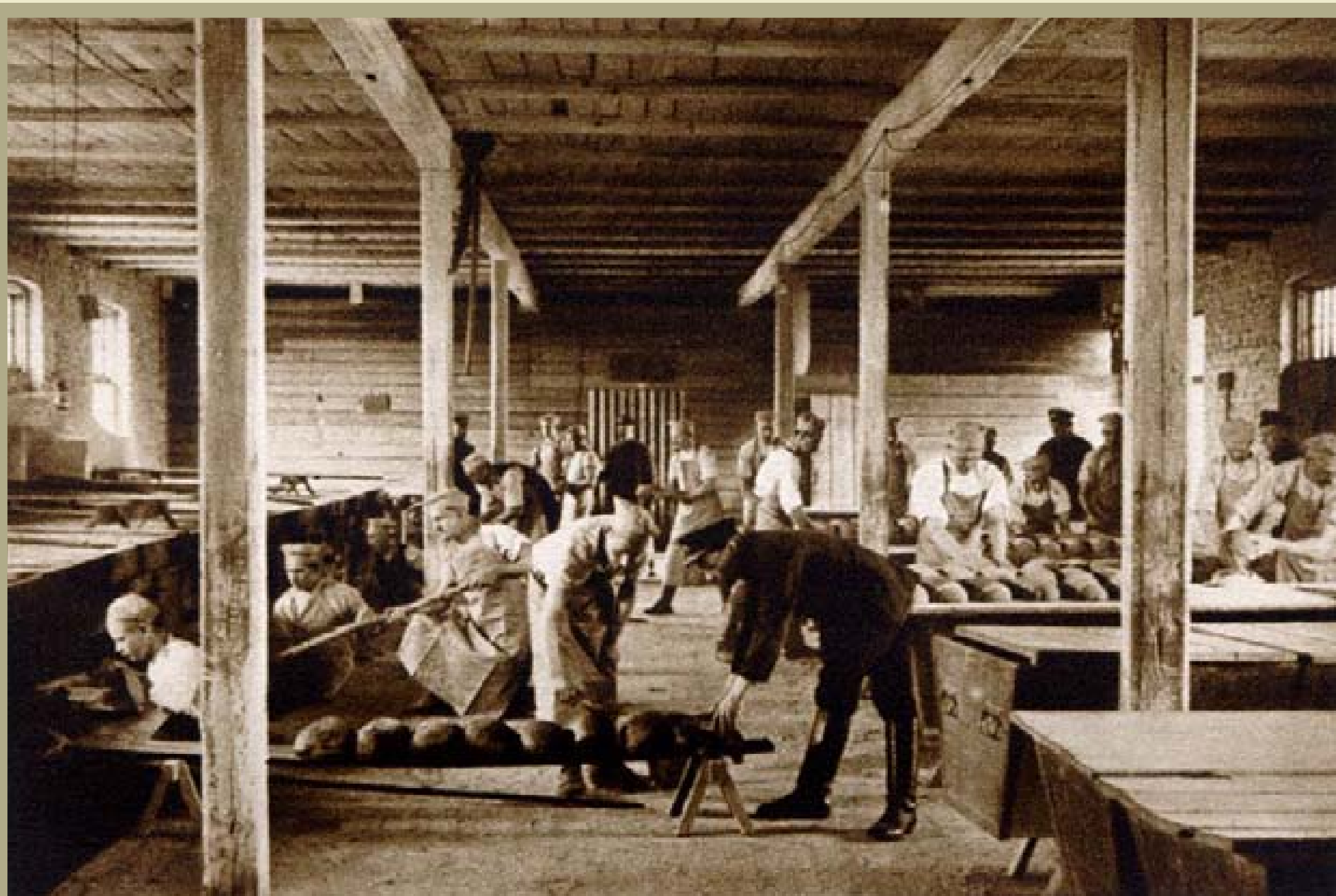
Paraad Tartus Eesti Vabariigi I aastapäeval, 24. veebruaril 1919

Pesu õmblemine 1919. aastal Tallinnas töökojas „Ühistöö“, Raekoja pl 14

Eesti Punase Risti Võru osakonna haigla 1919. aastal

3. diviisi intendantivalitsuse leivaküsetus Viljandis sügisel 1919

3. diviisi keskoitluslao lihaait Viljandis sügisel 1919

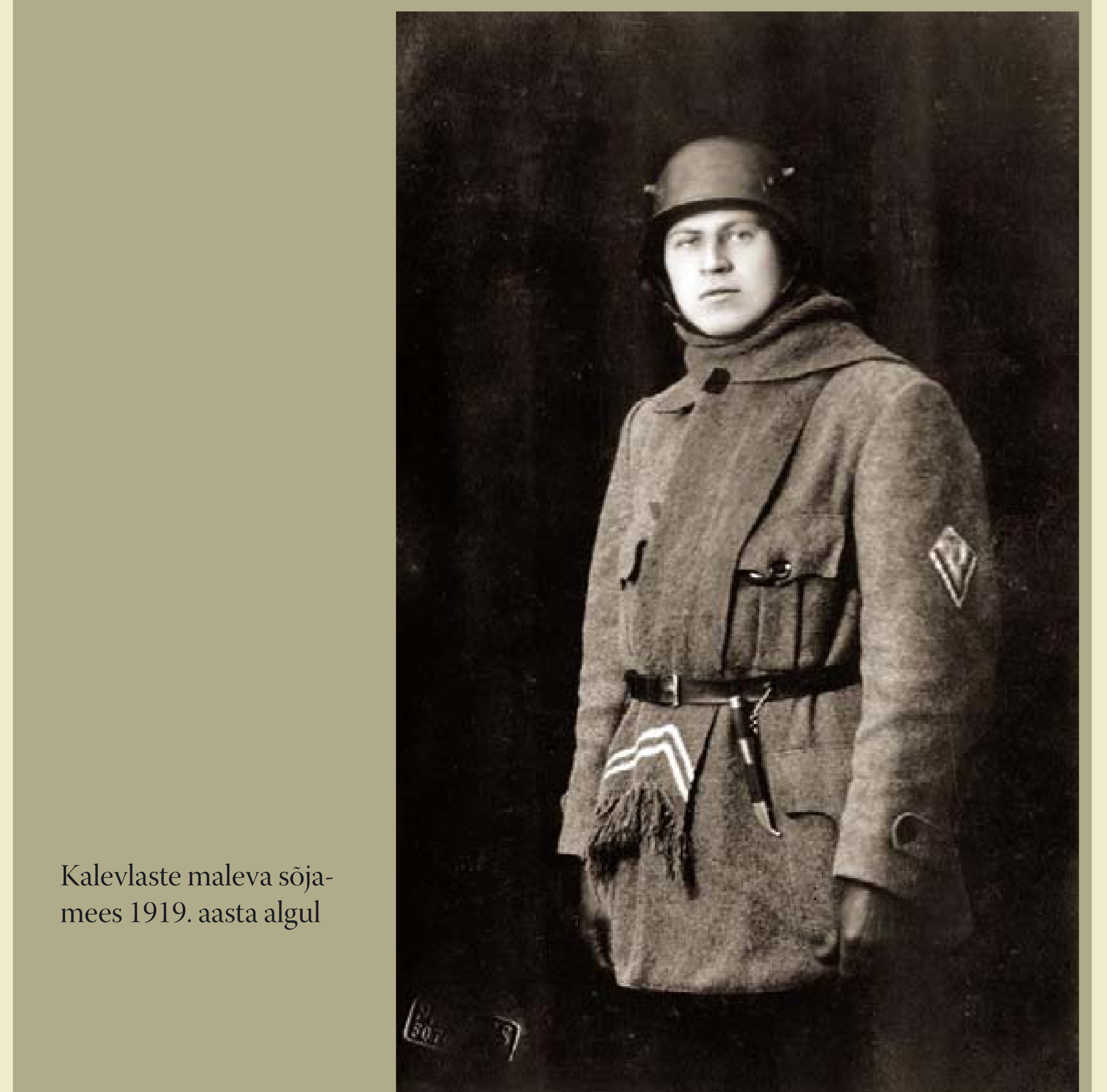
6. jalaväepolgu II pataljoni ohvitseride koos ülem Aleksander Jaaksoni (vasakul) ja daamidega 1919. aasta suvel

Laiarõõpmelise soomusrongi nr 4 ohvitseride suvel 1919 (vasakult): Ernst Grasmandorf, Rudolf Uuk, Hendrik Tamm, Konstantin Kronk ja rongi ülem Hans Jaakson

Ratsapolgu 2. eskadroni ohvitserid koos ülema alamleitnant Johan Holbergiga (ees vasakul) Lätimaal suvel 1919

Kalevlaste maleva sõjamees 1919. aasta algul

Sõjamehed Raamot ja Klingman veebruaris 1919

Kalevlaste maleva sõdur enne rindele siirdumist 1919. a algul

Laiarõõpmelise soomusrongi nr 1 „Kapten Irv“ sõdur Aleksander Hensen Päre vallast Viljandimaalt

Need, kes vabastasid isamaa. M. Maksolly õlimaal

Tapa vallutamine 9. jaanuaril 1919. M. Maksolly akvarell

Tartu vallutamine 14. jaanuaril 1919. M. Maksolly akvarell

Paju lahing 31. jaanuaril 1919. M. Maksollj akvarell

Eesti väed ületavad Velikaja jõge Pihkva vallutamisel 26. mail 1919. E. Brinkmanni pastellmaal

Eesti väed ületavad Väina jõge Jakobstadi (Jekabpils) vallutamisel 5. juunil 1919. O. Sädeku pastellmaal

Eesti väed Riia väravais juuli algul 1919. O. Sädeku pastellmaal